

Bilgilendirme Tasarımında Yeni Uygulama (Eşrefoğlu Cami Örneği)
New Application In Information Design (Sample of Eşrefoğlu Mosque)
Asım TOPAKLI^{a,*}

^a Sinop Üniversitesi / Gerze MYO / Tasarım Bölümü, Sinop, 57600 , Türkiye

Article history: Received 21-10-2018 / Accepted 30-12-2019

ÖZET ABSTRACT

Araştırmada ele alınan Eşrefoğlu camii'nin bilgilendirme tasarımlarında kimlik, algılama, anlaşılma ve görsel kirlilik gibi sorunları ortadan kaldıracak yeni, modern bilgilendirme tasarımı oluşturulmuştur. Ayrıca yeni bir uygulama olacak QR kod sistemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra bilgilendirme tasarımı üzerinde bir öge olarak kullanılan QR kod şifrelemesi içerisinde mobil web site tasarlanmıştır. Bu sayede kullanıcıların web site içerisinde tarihi camiyi görsel ve yazılı bilgiler ile çok daha iyi anlaması amaç edilmiştir.

Araştırmanın çalışma sahasını tarihi ve kültürel özellikleri bakımından önemli bir yeri olan, Türkiye'den Konya ilinin Beyşehir ilçesindeki Eşrefoğlu camii oluşturmuştur. Araştırmanın kuramsal boyutunu tamamlamak için ulusal ve uluslararası kaynaklar taranmıştır. Araştırmanın, yorumlayıcı yaklaşıma dayalı nitel bir yönü vardır. Ayrıca deneysel geliştirme ve çözüm bulmaya yönelik sistemli bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgilendirme tasarımı, Grafik tasarım, Tarihi ve Kültürel varlıklar, QR kod, Eşrefoğlu Cami

In the information designs of the Eşrefoğlu mosque discussed in the research, a new, modern information design was created to eliminate problems such as identity, perception, understanding and visual pollution, and a new application QR code system was used. In addition, a mobile web site is designed in QR code encryption which is used as an element on information design. In this way, it is aimed for the users to understand the historical mosque much better with visual and written information.

The scope of the research work which is important in terms of historical and cultural characteristics of Turkey from Konya province has created Eşrefoğlu mosque in Beyşehir district. To complete the theoretical dimension of the research, national and international sources were searched. The research has a qualitative aspect based on the interpretive approach. It is also a systematic study for experimental development and finding solutions.

Keywords: Information design, Graphic design, Historical and cultural assets, QR code, Eşrefoğlu mosque

1. GİRİŞ

Görsel iletişim ve tasarım artık hayatın her alanına girmiş, çok büyük bir sektör haline gelmiştir. Özellikle son dönemdeki gelişmeler *tasarım* kavramını vazgeçilmezler arasına sokmuş, tasarımı birçok alana hitap edilebilir bir hale getirmiştir. Bu durum da toplumun tasarım kavramını anlamasına ve kendini bu kapsamda güncellemesine sebep olmuştur.

Tasarım kavramının vazgeçilmez olması, toplumun bu ekseninde ilerleme ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Çünkü günümüzde tasarım anlayışına ayak uyduramayanlar maalesef birçok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu anlayışa ayak uyduramayanlardan biri de tarihi kültürel varlıklardır.

Tarihini algılayamayan bir toplum geleceğe umutla bakamaz. Kültür aktarımında önemli bir yeri olan tarihi kültürel varlıklar, olduğu dönemden günümüze kadar geçen sürenin izlerini üzerlerinde taşırlar. Bu denli önemli bir yere sahip olan kültürel varlıkların üzerinde taşıdıkları izlerin (sembol ve ifadeler) anlaşılır bir şekilde topluma sunulması önemlidir. Bu izleri anlamlı hale getirmek araştırmamızda ele aldığımız bilgi tasarımından geçmektedir.

Gün geçtikçe gelişen ve değişen dünyada toplumlar bilgiye muhtaçtır. Öte yandan, bilgiye ulaşmak da eskisine göre daha kolaydır. Günümüzde kitle iletişim araçlarından bireylere hızlı ve sürekli olarak bilgi aktarılmaktadır. Bu durum uyumsuzluğu ve fark edilmeme sorununu da beraberinde getirmiştir (Nas ve Topaklı, 2017). Bazen insan yaşadığı çevrede binlerce görsel / yazılı ve benzeri bilgiye maruz kalır. Fakat bu bilgilerin birçoğunu çoğu zaman hatırlayamamaktadır. Bilgilenme; serbestlik ve teknolojiyle birlikte kolaylaşırken beraberinde bazı sorunları getirmektedir (Güler, 2008). Bu sorunlardan biri de tarihi kültürel varlıklardan bilgi edinme sürecinde karşılaşılan sorunlardır. Tarihi kültürel varlıklardaki bilgilendirme

* Corresponding author.

<http://dx.doi.org/0.16950/iujad.473040>

tasarımları, içinde bulunduğu şehrin, insanı maruz bıraktığı bilgilendirmenin gerisinde kalmaktadır. Teknolojiye uygun, interaktif, bilgilendirmeler bu yapılara olan ilgiyi artıracak ve dinamik tutacaktır. Birey kültürel değeri olan bir camiye girdiğinde eğer var ise, temel taşından şerefesine kadar bütün bilgilere ulaşabilmelidir. Bilginin hedef kitleyle arasındaki iletişimini, sağlıklı ve kalıcı bir biçimde oluşturabilmesi, tarihin anlam kazanabilmesi ve geleceğin şekil alması adına önemli bir katkı olacaktır. Bu bağlamda araştırmamızda, grafik tasarım içerisinde ele aldığımız bilgilendirme tasarımına farklı bir boyut kazandırmak amacı ile tasarımları daha modern, kullanıldığı mekânın tarihi doğal yapısıyla uyumlu ve interaktif bir yapıya büründürerek, bilgilendirme tasarımlarının üzerinde QR Kod sistemi uygulanmıştır. Bilgilendirme tasarımları içerisinde kullanacağımız QR Kod sistemi ile tasarımlara yeni bir boyut kazandırmak amaç edilmektedir. Teknolojiye uygun bu sistem ile bireylerin fazla ve doğru bilgiye daha hızlı erişim imkânı sağlanacaktır. Örneğin; tarihi bir cami için tasarlanacak yeni bilgilendirme tasarımlarında cami ile ilgili bilgilerin bir kısmı yer alırken bilgilendirme aracı içerisinde kullanacağımız QR kod' un içerisinde caminin tüm özellikleriyle ilgili bilgiler mevcut olabilecektir. Birey Akıllı telefonuna indireceği herhangi bir QR kod okuyucu ile kodu okutup o bilgilere ulaşabilecek ve cami içerisinde gezerken bilgi almak istediği yerlerle ilgili doğru, yalın ve benzeri bilgilere sesli, görüntülü, yazılı ve engelli bireyler için beden dili şeklinde verilecek olan bilgilere kolayca ulaşabilecektir.

Bu yeni uygulama ile insanların daha modern bir hayat sürmeleri, zamandan tasarruf etmeleri, kültürümüzü ve tarihimizi daha çok anlayabilmeleri ve özümsemeleri, karmaşık bilgiden uzaklaşıp doğru ve yalın bilgiye ulaşmaları amaç edilmiştir.

Dolayısıyla bilginin, hedef kitle tarafından çok daha rahat algılanır bir hale dönüştürülmesi önem kazanmaktadır. Ayrıca, bilgilendirme tasarımlarının tüm bireyler tarafından anlaşılabilir şekilde yazılması ve tasarlanması önemlidir. Bu alanda önemli bir isim olan Eric Spiekermann bilgilendirme tasarımının önemini şu şekilde açıklar:

"Sürekli olarak bizi bakmaya, dinlemeye ve tepki göstermeye yönlendirmeye çalışan mesaj bombardımanına tutuluyoruz. Tüm bunlardan uzak durmak mümkün değil ancak diğer yanda, gerçekten gereksinim duyduğumuz bilgi ise, anlayabileceğimiz biçimde tasarlanmadığı için gözümüzden kaçıyor. Anlamak için çabaladığınız kullanım kılavuzlarını, yol ve yön işaretlerini, elektrik faturalarını ve resmi formları düşünün. Asla aradığınız cevabı rahatlıkla bulamazsınız. Bizzat sizi ilgilendiren alanlarda bile bilgiye ulaşamamak size pahalıya patlayabilir. Modern dünyada verileri düzenlemek için bilgilendirme tasarımına gereksinim vardır "(Spiekermann, 2002).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere bilgilendirme tasarımının önemi büyüktür. Araştırma sonucunda elde edilecek bilgiler, bu alanda tasarım yapan kişilerin, eğitim gören öğrencilerin, devlet kurumları ve özel kurumların tasarımlara bakış açılarının değişebileceği, görsel kirliliği ortadan kaldıracak ve tarihi kültürel varlıklara olumlu katkılar verebileceği düşünüldüğünden önemlidir.

Bilgilendirme Tasarımı ve Kullanım Alanları

Bilgilendirme tasarımlarını, bilgilendirme ve yönlendirme tasarımları olarak tanımlamak gerekir. Çünkü birçok bilgilendirme tasarımının yönlendirme işlevi de vardır. Bu kapsamda bilgilendirme tasarımları; buldukları alana dair gerekli bilgileri kullanıcılara sunan ve aynı zamanda kullanıcıları doğru yönlendirebilen grafik sanatların altında ele alınan görsel iletişim sağlayan araçlardır (Alpagut, 2005: 24; Bulut ve Uslu, 2017: 2559; Uslu, 2010: 42; Güler, 2008: 6).

Bilgilendirme tasarımının kullanım alanlarını Bulut ve Uslu (2017); İnanç İlisulu (2017) şu şekilde belirtmişlerdir.

1. Belge / Doküman Tasarımı
2. Form Tasarımı
3. Kullanım Kılavuzu Tasarımı
4. Harita Tasarımı
5. Sembol tasarımları
6. İnfografikler
7. Yönlendirme ve İşaretlendirme Tasarımı
8. Sergileme Tasarımı
9. Piktogramlar
10. Tabela Tasarımı

Çalışmamızda ele aldığımız bilgilendirme tasarımlarını şu şekilde ifade etmek doğru olacaktır; kullanıcıların dikkatini çekmek, gerekli bilgileri kullanıcılara aktarmak ve kullanıcıları yönlendirmek amacıyla oluşturulan görsel iletişim araçlarıdır.

QR Kod ve Kullanım Alanları

1994 yılında bir Japon firması olan Denso Wawe tarafından geliştirilmiştir. İki boyutlu matris bir kod uygulamasıdır. Yatay ve dikey eksenle enformasyon depolayabilme özelliğine sahiptir (Narayanan, 2012). Bir diğer özelliği de, diğer kodlara oranla içeriğinde daha fazla bilgi taşıyabilmektedir (Al-Khalifa'dan aktaran: Çaycı ve Aktaş, 2013). QR kodları, bilgi depolayabilen diğer kodlardan ayıran en belirgin özellikleri 360 derece (omnidirectional) yüksek hızla okunabilirlikleri ve yüksek kapasitede veri depolayabilme yeteneğine sahip olmalarıdır (Yfantis, Kalagiakos, Kouloumperi ve Karampelas'den aktaran: Çaycı ve Aktaş, 2013).

QR Kod sistemindeki bilgilere ulaşabilmek için mobil cihazlardaki dâhili kameralara ve QR kod okuyucu uygulamalara ihtiyaç vardır. Mobil cihaza yüklenen uygulama QR kodu okuyup deşifre edebilmektedir. Bu sayede kullanıcılar, QR kod içerisine şifrelenmiş bilgiye cihazları üzerinden ulaşabilmektedirler. QR kod sistemine, düz metin ve sayısal içerik, Web sayfası, e-posta gönderimi, SMS, telefon numarası arama, telefon adres defterine kayıt, coğrafi koordinat bilgisi erişimi, fotoğraf ve video gösterimi, müzik gibi birçok yazılı ve görsel meteryal şifrelenebilir. Dolayısıyla QR kod, kullanıcıların ihtiyaç duyduğu her alanda kullanılabilir. Bu sayede kullanıcılara, istenilen içerik daha hızlı bir şekilde ulaştırılmaktadır. İstenilen içeriğe kullanıcıların yönlendirilmesi ile kullanıcıların İnternet'te saatlerce araştırma yapmasına, uzun URL adreslerini yazmasına gerek kalmamaktadır. (Çaycı ve Aktaş, 2013).

Günümüzde QR kod 'un kullanıldığı bazı alanları şöyle sıralayabiliriz

1. İlaç ve Prospeküs gerektiren Alanlar	6. Sergiler, Müzeler
2. Reklam Alanı	7. Coğrafi Konum Bilgilendirme Sistemleri
3. Promosyon Ürünleri	8. Sosyal Medya
4. Afiş, Gazete ve Dergiler	9. Yer ve Mekan Bilgilendirmeleri
5. E-Ticaret, Faturalar	

QR Kod Bilgilendirme Sistemi Örnekleri

Günümüzde QR Kod kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Bunun en iyi örneklerini reklam alanlarında ve pazarlama sektöründe görmek mümkündür. Fakat QR Kod kullanımının yaygınlaşması çok farklı alanlarda kullanımının önünü açmaktadır. Dünya'da ve Türkiye'de pek çok yerde kullanılan QR Kod bilgilendirme sistemi, bilginin hedef kitleye doğru ve yalın ifadelerle ulaşmasını sağlayan önemli bir öge haline gelmiştir.

Aşağıda verilen örnekler QR Kod kullanımının önemini ve yaygınlığını anlamamız açısından önemlidir.

New York'ta bulunan dünyanın en çok ziyaret edilen parklarından olan "Central Park" içerisinde oluşturulmuş *QR Kod bilgilendirme sistemleriyle* parkta bulunan ağaçlar, çiçekler, yer ve mekânlar hakkında bilgiler alınabilmekte, eğlenceli içeriklere ulaşılabilir (bkz Görsel 1-3).

Görsel-1. Newyork / Central Park QR Kod Bilgilendirme Sistemi (<https://webrazzi.com/2012/01/31/10-yaratici-qr-kod/>)

Görsel-2. Newyork / Central Park QR Kod Bilgilendirme Sistemi (https://www.youtube.com/watch?v=7OCyfv_k2_g)

Görsel-2’de Central Park içerisinde yer alan bir bölüme yerleştirilen QR Kod sistemi ile ziyaretçilere orkestrasız müzik dinleme imkânı sağlayarak mekânın hangi amaçla ve nasıl kullanıldığına dair interaktif ve eğlenceli bilgilendirme yapılmaktadır (bkz. Görsel-3).

Görsel 3. Newyork / Central Park QR Kod Bilgilendirme Sistemi içeriği (https://www.youtube.com/watch?v=7OCyfv_k2_g)

Bunun yanısıra İstanbul’da da bazı yer ve mekânlarda oluşturulan QR Kod bilgilendirme sistemleri de Türkiye’deki bu durumun boyutunu görebilmemiz açısından önemli örnekler olarak gösterilebilir.

Görsel-4. İstanbul tarihi Sur İçi Bölgesinde Yer Alan Tramvay Durağı QR Kod Bilgilendirme Sistemi (<https://www.iETT.istanbul/tr/main/news/iETT-duraklarinda-tarih-dile-geliyor/1398>)

İstanbul'da tarihi sur içi bölgesinde yer alan ve geçmişi atlı ve elektrikli tramvaylar dönemine dayanan durakların bilgilendirmesi, QR Kod bilgilendirme sistemleriyle interaktif ve eğlenceli bir hal almıştır. Yaklaşık 80 durakta uygulanan ve QR Kod bilgilendirme sistemi okutulmak suretiyle İETT'nin web sitesinde yer alan linkten bu duraklarla ilgili belgesel filmi izlenebilmektedir.

Görsel-5. İstanbul tarihi Sur İçi Bölgesinde Yer Alan Tramvay Durağı QR Kod Bilgilendirme Sisteminin Akıllı Cep Telefonuyla Okutulması (<https://www.iETT.istanbul/tr/main/news/iETT-duraklarinda-tarih-dile-geliyor/1398>)

QR Kod Çalışma Sistemi

"QR Kod Okuyucu" cep telefonu ve mobil araçlarda kullanılan işlemci üzerinden internete bağlanarak ücretsiz olarak elde edilebilmektedir. Kurulumu gerçekleştirdikten sonra ilgili yazılım çalıştırılır. Uygulama cep telefonu kamerasını aktif hale getirecektir (bkz. Görsel-6).

Görsel-6. Mobil uygulama üzerinde QR Kod Okuyucu Sistemi Tasarımı (Asım Topaklı, 2018).

Görsel-7. Mobil uygulama üzerinde QR Kod Okuyucu Sistemi Tasarımı (Asım Topaklı, 2018).

Cep telefonunu kamerası okutmak istenen alan üzerindeki QR kod'un tamamını eksiksiz tarayıcı içine alacak şekilde ayarlanmalı ve görüntü sarsılmayacak şekilde beklenmelidir (bkz. Görsel-7).

Bu işlem esnasında QR kod okuyucu uygulaması, okutulan QR kod'un şifresini çözerek, başarılı bir şekilde çözümlenen bilgi ekrana gelecektir. Çözümlenen bilgi içerisindeki işlem, yukarıda bahsedilen (QR kod'un kullanıldığı alanlar) içeriklerden herhangi biri için bağlantı onayı isteyecektir. Onay sonrası, sonuç ekranda görüntülenecektir (bkz. Görsel-8).

Görsel-8. QR Kod içerisinde şifrelenmiş Eşrefoğlu Cami Web Ana Sayfa Görüntüsü (Asım Topaklı, 2018).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada Konya'nın Beyşehir ilçesinde Eşrefoğlu beyliği dönemi eserlerinden olan Eşrefoğlu camii'nin var olan tasarımları değerlendirilmiş ayrıca, Eşrefoğlu cami için yeni bilgilendirme tasarımları oluşturulmuştur.

Araştırmanın, yorumlayıcı yaklaşıma dayalı nitel bir yönü vardır. Yani geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 1994). Ayrıca araştırma, deneysel geliştirme ve çözüm bulmaya yönelik sistemli bir çalışmadır. Bu çalışmalar; insan, kültür ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bu dağarcığın yeni uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmalardır (Anlağan, 2011).

Araştırmanın evrenini grafik disiplininin tarihi kültürel camilerin bilgilendirme tasarımları oluşturmaktadır. Tarihi bakımdan önemli bir yere sahip, mimari bakımdan ise, Türkiye' de sayılı camiler arasına yer alması ve UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde olması nedeniyle Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nin bilgilendirme tasarımları çalışmanın örneklemini oluşturacaktır. Değerlendirmenin gerçekleşmesi için gerekli görsel veriler araştırmacı tarafından güncel olarak çekilen fotoğraflar üzerinden yapılmıştır. Ayrıca, araştırmanın kuramsal boyutunu tamamlamak için ulusal ve uluslararası literatür taranmıştır.

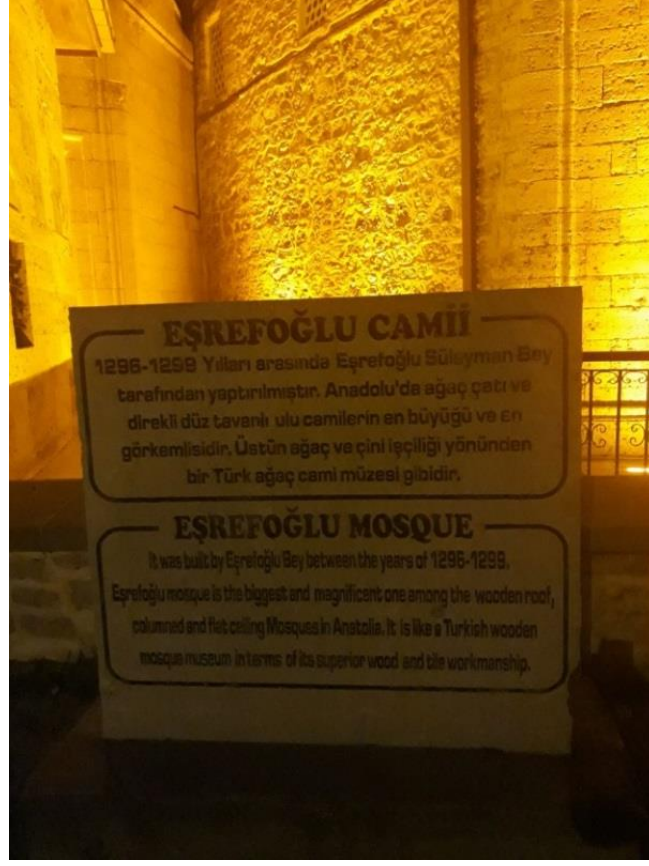
3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, Eşrefoğlu Camii de var olan bilgilendirme tasarımları, grafik tasarım ilkeleri açısından yeterliliği, algılanabilirliği ve hatırlatıcı gücünün sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Görsel-9 Konya/Beyşehir Eşrefoğlu Camii Dış mekân bilgilendirme tabelası/ Gündüz Görüntüsü (<http://www.lokumpilavi.com/2013/08/beysehir.html>)

Görsel-9'daki Konya/ Beyşehir Eşrefoğlu camii genel bilgilendirme tabelası, caminin ön yüzünde dış mekân da bulunmaktadır. Camii'nin tek bilgilendirme tabelasıdır. Camii'nin duvar dokusuna uyumlu olarak taş üzeri kazıma yöntemi ile genel tarihi bilgilere yer verilmiştir. Türk sanat tarihinde önemli bir yeri olan camii'nin bu kadar genel ve basit bilgilendirilmesinin yapılması tarihi bilgi aktarımı açısından zayıf olduğu düşünülmektedir.

Görsel-10. Konya/Beyşehir Eşrefoğlu Cami Dış mekân bilgilendirme tabelası/ Gece Görüntüsü (Asım Topaklı, 2018).

Ayrıca, birey açısından bu tür yazılı metin bilgilendirme tabelaları, bilginin hatırlatıcı gücü açısından yetersizdir. Bireysel farklılıklar nedeniyle birçok insan bu etkileşim sonucunda cami hakkında genel bilgiye sahip olsa bile bir müddet sonra bu bilgileri hatırlamayacaktır. Çünkü insanlar okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem de işittiklerimizin %50'sini, söylediklerimizin %80'ini ve davranışlarımızla beraber söylediklerimizin %90'ını hatırlar (Demiröz, 2011). Bu bilgilerden yola çıkarak bilgilendirme tasarımının hatırlatıcı gücü %10 dolaylarında olacaktır. Ayrıca gece karanlığında tasarım üzerinde herhangi bir aydınlatma olmadığı için okunma ve algılanma problemi yaşanacaktır. Bu durum da bilgilendirme tasarımı işlevini tam anlamıyla yerine getiremeyecektir (bkz. Görsel-10).

Tasarım süreci ve Uygulamalar

Bu bölümde Konya ili, Beyşehir ilçesinde var olan Eşrefoğlu Camii'nin bilgilendirme tasarımı ihtiyacını karşılamak için araştırmalar yapılarak yeni bilgilendirme tasarımları geliştirilmiştir. Ayrıca bilgilendirme tasarımlarında yeni bir uygulama olarak ele aldığımız QR kod içeriğine yer verilmiştir.

Görsel-11. Eşrefoğlu Camii İçin Tasarlanan Dış Mekân Bilgilendirme Tasarımı Ön Görünüşü (Solda) (Asım Topaklı,2018)

Görsel-12. Eşrefoğlu Camii İçin Tasarlanan Dış Mekân Bilgilendirme Tasarımı Çapraz Görünüşü (Sağda) (Asım Topaklı,2018)

Araştırma sürecinde algılanırlığı ve okunurluğu yüksek yazı karakterlerinden biri olan "Gill Sans MT Condensed" tercih edilmiştir. Kullanılan renkler tercih edilirken ilgili yapının zemin ve duvar malzeme rengiyle uyumu aranmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda dayanıklılığı ve bilgileri okunur biçimde ileten Pleksiplus malzemesi seçilmiştir. Uygun konuma demir iskelet oluşturularak üzerine Pleksiplus levhalar eklenmek suretiyle bilgilendirme tasarımı öğeleri bu levhalar üzerine yerleştirilecektir.

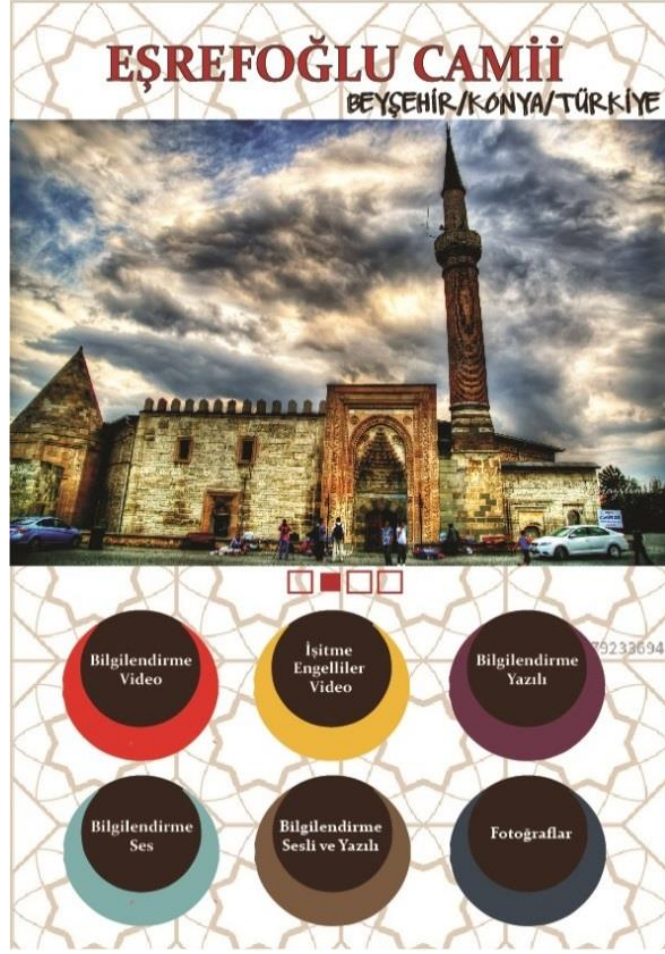
Yüksek yapılar, izleyici ve kullanıcıları kendilerine çekmekte ayrıca dikilitaş, anıt ve bilgilendirme tasarımları gibi yüksek yapıların kente güzellik ve canlılık katmaktadır (Bloomer ve Moore, 1977). Bloomer ve Moore'un bu fikrinden yola çıkarak ilgili cami için tasarlanacak bilgilendirme tasarımının 3.00 metre yüksekliği, 1.25 metre ölçüleriyle tasarlanmıştır.

Ayrıca, bilgilendirme tasarımı üzerinde Türk kültüründe önemli bir yeri olduğundan hilal formu tercih edilmiştir. Hilal'in iç kısmına caminin illüstrasyonu yerleştirilmiş, dış sınırları tasarımın üst kubbe formunu oluşturmaktadır.

Görsel-13. Eşrefoğlu Camii İçin Tasarlanan Dış Mekân Bilgilendirme Tasarımı 3D Kullanıcı Etkileşimi-Gece Görüntüsü (Asım Topaklı, 2018)

Bunun yanısıra, Pleksiplas üzerine işlenen Selçuklu sanatında kullanılan geometrik motiflerle tasarımın gövdesine doku kazandırmıştır. Böylelikle cami'nin tarihiyle uyum yakalanmaya çalışılmıştır. Tasarım gövdesinde motiflerin oluşturduğu 12 kenarlı bir çokgen beyaz renkte oluşturulmuştur. Camiyle ilgili özet bilgilerin yazılı olacağı bu çokgen içerisine, yeni uygulama olarak ele aldığımız QR Kod simgesi yerleştirilmiştir. Bilgilendirme tasarımı içerisinde kullanacağımız QR Kod uygulaması ile tasarıma yeni bir boyut kazandırılmıştır. Teknolojiye uygun bu uygulama ile bireylerin fazla ve doğru bilgiye daha hızlı erişim imkânı sağlanacaktır. QR kod'un içerisinde cami'nin tüm özellikleriyle ilgili bilgiler mevcut olacaktır. Kullanıcı Akıllı telefonuna indireceği herhangi bir QR Kod tarayıcı ile QR kod simgesini okutup ilgili cami için oluşturulan mobil uyumlu web sitesinde bilgilere ulaşabilecek ve cami içerisinde gezerken bilgi almak istediği yerlerle ilgili doğru, karmaşıklıktan uzak ve benzeri bilgilere kolayca ulaşabilecektir. QR kod içeriği ile ilgili düzenlenen mobil ara yüz tasarımları aşağıda verilmiştir.

Görsel-14. QR Kod İçeriği Mobil Ara Yüz Tasarımı
"Ana Ekran" (Asım Topaklı, 2018)

Kullanıcı bilgilendirme tasarımı üzerindeki QR kod simgesini okuttuğunda sistem ilgili cami için tasarlanmış mobil web sitesine yönlendirilecek ve Görsel-14'deki ana ekranla karşılaşacaktır. Bu ana ekranda cami'nin ismi, bulunduğu şehir/ilçe/köy ile ilgili bilgiler, camiye ait hareketli fotoğraflar ve cami ile ilgili ne tür bilgi almak istediğine dair seçeneklerle karşılaşacaktır.

"Video bilgilendirmesi", işitme Engelliler İçin İşaret dili içeriğine sahip olan "İşitme Engelliler Video", yazılı bilgilendirme için "Bilgilendirme Yazılı" sadece sesli bilgilendirme için "Bilgilendirme Ses", yazılı ve sesli bilgilendirme için "Bilgilendirme Sesli ve Yazılı" son olarak camiyle ilgili farklı fotoğrafları görmek isteyenler için ise "Fotoğraflar" seçeneklerine ulaşabilecektir. Video bilgilendirmesi isteyen kullanıcı "Bilgilendirme Video" seçeneğine tıklayacak devamında Görsel-15'deki ekranıyla karşılaşacaktır.

Görsel-15. QR Kod İçeriği Mobil Video Ekranı Ara Yüz Tasarımı (Solda) (Asım Topaklı,2018)

Görsel-16. QR Kod İçeriği Mobil Video Ekranı İçerik Ara Yüz Tasarımı (Sağda) (Asım Topaklı,2018)

Görsel-15'deki video ekranı ara yüz tasarımında video ile ilgili bölümde ilgili caminin dış ve iç mekândan çekilmiş genel görüntüsünün olduğu video, otomatik ve sessiz şekilde hareket edecektir. Ayrıca, alt kısımda verilen video seçeneklerinden istediğini seçebilecektir. Hedef kitle oranına göre Türkçe (Türkiye ana dili olduğundan) ve İngilizce (Uluslararası dil olarak kullanılmasından dolayı) en az iki dil seçeneği sunulabilecektir. (Hedef Kitlenin oranı değiştikçe farklı dilde anlatım video seçenekleri değişecektir). Oluşturduğumuz ara yüz tasarımında Türkçe, İngilizce, Arapça, Almanca ve Fransızca olmak üzere 5 farklı dilde seçenek sunulmuştur. Her bir seçeneğin içeriği kendi dili ile düzenlenecektir.

Türkçe video ile bilgilendirme isteyen kullanıcı "Türkçe Video" seçeneğine tıklayıp Görsel-16'daki ara yüz tasarımıyla karşılaşacaktır. Bu ara yüz tasarımındaki video görüntüsü kısmında Görsel-15'deki uygulamada olduğu gibi video, otomatik ve sessiz şekilde hareket edecektir.

Ayrıca buradaki ekranda "Genel Anlatım Video" ve "Ayrıntılı Anlatım Video" olmak üzere iki seçenek sunulmuştur. "Genel Anlatım Video" seçeneğinde cami'nin genel bilgileri yer alacaktır. Kullanıcı bu seçeneği tıkladığında ilgili videoya ulaşabilecektir. "Ayrıntılı Anlatım Video" seçeneğini tıkladığında ise Görsel-17'de görüldüğü gibi cami'nin özellikleriyle ilgili tüm ayrıntılı bilgilerin olduğu videoya ulaşabilecektir.

Görsel-17. QR Kod İçeriği Mobil Ara Yüz Tasarımı "Ayrıntılı Anlatım Video" Ekranı İçerik Ara Yüz Tasarımı (Topaklı,2018)

Kullanıcı, Görsel-17'deki ara yüz tasarımında ele aldığımız "Taç Kapı", "Mihrap", "Ahşap Sütunlar", "Minber", "Bey Mahfili ve "Karlık" gibi seçenekler hakkında video anlatımlı bilgilere ulaşabilecektir. Kullanıcı bilgi almak istediği seçeneğe tıkladığında sadece o öğenin video anlatımına ulaşacak ve bilgilendirme sağlanacaktır. Ayrıca Ara yüz tasarımda ele aldığımız cami ile ilgili seçenekler çoğaltılıp azaltılabilir.

Ayrıca, "Bilgilendirme Video" seçeneğinin yanı sıra, Görsel-14'de verilen diğer seçeneklerde ise;

İşitme engelliler için oluşturulan "İşitme Engelliler video" seçeneğinde, kullanıcı bu seçeneği tıkladığında Görsel-16'daki ara yüz tasarımıyla karşılaşacaktır. Bu ara yüz tasarımındaki video, otomatik ve sessiz şekilde hareket edecektir. Ayrıca yine burada birey "Genel Anlatım Video" ve "Ayrıntılı Anlatım Video" seçenekleriyle karşılaşacaktır. Fakat bu seçeneklerin içeriğinde "Bilgilendirme Video" seçeneğinden farklı olarak bireye Ulusal ve Uluslararası işaret diliyle ilgili seçenek sunulacaktır. Örneğin "Genel Anlatım Video" seçeneğini tıkladığında birey "Ulusal İşaret Dili" ve "Uluslararası İşaret Dili" seçenekleriyle karşılaşacak, seçeneklerden herhangi birine tıkladığında seçim yaptığı işaret diliyle ilgili genel video anlatımına ulaşabilecektir. Bu seçenekle bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır.

Yazılı bilgilendirme isteyen bireyler için; kullanıcı, Görsel-14'deki ekrandan "Bilgilendirme Yazılı" seçeneğine tıkladığında yeni açılan ekranda içerik de ele aldığımız Türkçe, İngilizce, Arapça, Almanca ve Fransızca dil seçeneklerine ulaşabilecek ve herhangi birini seçtiğinde o dil ile yazılı bilgilendirmeye ulaşabilecektir.

Sesli bilgilendirme seçeneğinde ulaşmak isteyen kullanıcı, Görsel-14'deki ekrandan "Bilgilendirme Ses" seçeneğine tıkladığında yeni açılacak ekranda içerik de ele aldığımız Türkçe, İngilizce, Arapça, Almanca ve Fransızca dil seçeneklerine ulaşabilecek ve herhangi birini seçtiğinde o dil ile sesli bilgilendirmeye ulaşabilecektir.

Hem ses hem de yazılı bilgilendirmeye ulaşmak isteyen kullanıcı, Görsel-14'deki ekrandan "Bilgilendirme Sesli ve Yazılı" seçeneğine tıkladığında yeni açılacak ekranda içerik de ele aldığımız Türkçe, İngilizce, Arapça, Almanca ve Fransızca dil seçeneklerine ulaşabilecek ve herhangi birini seçtiğinde o dil ile sesli ve yazılı bilgilendirmeye ulaşabilecektir.

İlgili cami'nin fotoğraflarını görmek için kullanıcı, Görsel-14'deki ekrandan "Fotoğraflar" seçeneğine tıkladığında cami'nin farklı açılardan çekilmiş, ayrıntılı ve genel görünüm içeriğine sahip fotoğraflara ulaşabilecek camiye dair farklı izlenimlerde bulunabilecektir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bilgilendirme tasarımları bir şehrin içinde barındırdığı tarihi dokunun niteliğini artırmaktadır. Aynı zamanda bilgilendirme tasarımları ile arasında organik bir bağ olan çevresel grafik tasarımlar, o şehrin kimliğini oluşturan öğelerden biridir.

İnsan (kullanıcı) ile bilgilendirme araçları arasında interaktif bir ilişki vardır. Bu interaktif ilişki zamanla tarihi dokunun kimliğine de yansiyarak bir kimlik oluşturması gereklidir. Bireylerde meydana gelen değişim ve gelişimler bu kimliğin oluşmasını ve bu bağlamda değişimini zorunlu kılar. Bu noktada bilgilendirme tasarımlarının rolü büyüktür. Kent kimliğinin yok olmaya ve görsel kirliliğin, anlam kargaşasının arttığı, görsel algının azaldığı son dönemde tarihi niteliği olan mekânların bilgi tasarımı ihtiyacını artırmıştır.

Tarihi anlamda birçok ulusa ev sahipliği yapmış Beyşehir ilçesinin, bu uluslardan kalan kültürel zenginliklerinden biri olan Eşrefoğlu Camiyi içerisinde barındırıyor olmasının Beyşehir'e dolayısıyla kültürümüze olumlu yönde etkileri vardır. Fakat Esas olan bu zenginliği değerli kılabilmek, onu yaşatabilmektir. Bu zenginliği yaşayacak olan toplumun, o tarihi iyi bilip özümsemesi gerekir. Bu durum da bilgiden geçer. En önemli zenginlik olan bilgi, tarihi dokuyu bizlere daha anlamlı kılar. Dolayısıyla Bu mekânlarda yapılan bilgilendirme araçlarının tasarımlarına daha çok özen gösterilmelidir. Bir inovasyon'a gidilmelidir. Günümüzde teknolojideki gelişmeler İnovasyon'a interaktif bir boyut kazandırmıştır. Bu araştırmamızda bilgilendirme tasarımlarına bu açıdan bakılmış ve toplumla daha sıkı bir bağ kurabilen, tarihi kimliğini yansıtan, görsel kirliliği ortadan kaldırmak adına daha bütüncül anlamlı tasarım uygulamaları yapılmasının gerekli olduğu görülmüştür.

Bilindiği üzere bilgilendirme araçları üzerinde çok geniş bilgilere yer verilmemekle beraber, az bilginin yetersiz, çok fazla bilginin bunaltıcı olmanın dışında anlam kargaşasına yol açtığı ve algılanabilirliği düşürdüğü gözlenmektedir. Burada bilgilendirme tasarımları içinde yeni bir uygulama olacak olan QR kod ile verilmek istenen bilgiler, çok geniş ve daha rahat algılanabilir olmakla birlikte doğru ve eğlenceli bir hal alacağı, ayrıca tarihi ve kültürel varlıklar hakkında bilgi verici rehber olan ihtiyacı ortadan kaldıracağı düşünülmektedir. Oluşturulan bu yeni tasarımlar ile tarih daha anlaşılır olacak, anlamlı ve estetik bir hale bürünecektir.

5. KAYNAKLAR

- Aktaş, C., & Çaycı, B. 2013. QR Kodun Mobil Eğitimde Yeni Eğitim Yöntemlerinin Geliştirilmesine Katkısı (Contribution of QR Code to the Development of New Training Methods in Mobile Education). Global Media Journal: Turkish Edition, 4 (7).
- Anlağan, Ö. 2011. Temel Ar-Ge ve Yenilik Kavramları (Basic Research Development and Innovation Concepts). Ankara: Ar-Ge, Yenilik ve Teknoloji Politikaları Forumu (AYTEP), TÜBİTAK.
- Bloomer, K. C. ve Moore, C. W. 1977. Body, Memory, and Architecture., (with a contribution by Robert J. Yudell). New Haven and London: Yale University Press.
- Demiröz, T. 2011. Algı Kanalı (Duyarak, Görerek, Hissederek Öğrenmek): Duyduğumu Gördüğümü Hissettiniz mi Anlayamadım (Perception Channel (Learning by Hearing, Seeing, Feeling): Did you feel that I saw what I heard). Makale Kütüphanesi. TavsiyeEdiyorum.com.
- Güler, T. 2008. Grafik Tasarımda Yeni Bir Alan: Bilgilendirme Tasarımı Ve Bir Uygulama (A New Field in Graphic Design: Information Design and An Application).Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üni. Güzel Sanatlar Enstitüsü
- Nas, E. ve Topaklı, A. 2017 Kültürel Kent İmajını Etkileyen Büyükşehir Belediyesi Logolarına Özne ve Nesnel Bir Yaklaşım (A Subjective and Objective Approach to Metropolitan Municipality Logos Affecting Cultural Urban Image). Sosyal Bilimler Dergisi (SOBIDER), Cilt:4 Sayı: 17 Sayfa: 153
- Spiekermann, E. 2002. Information Design. AIGA - CLEAR - The Journal of Information Design (Elektronik Bülten).
- Alpagut, Zeren. 2005. Kamu Mekânlarında Kent Mobilyalarından Bilgilendirme, Yönlendirme ve İşaretleme Elemanlarının İrdelenmesi (Examination of Information, Direction and Marking Elements from City Furniture in Public Spaces). Taksim Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul

Bulut, Duygu Merve ve Uslu, Özlem. 2017. Mekân Tasarımında Bilgilendirme ve Yönlendirme Elemanlarının İncelenmesi Forum Mersin Örneği (Investigation of Information and Direction Elements in Space Design Forum Mersin Case). *İdil Sanat Dergisi*, Cilt:6, Sayı:37

İnanç İlisulu, T. 2017. Bilgilendirme Tasarımı ve Eğitimdeki Yeri (Information Design and Its Place in Education). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:6 Özel Sayı:1

Web Sayfası

URL-,(2019). <https://webrazzi.com/2012/01/31/10-yaratici-qr-kod/> (accessed in: 10.07.2019), (In Turkish).

URL-,(2019).https://www.youtube.com/watch?v=7OCyfv_k2_g (accessed in: 10.07.2019), (In Turkish).

URL-,(2019).https://www.youtube.com/watch?v=7OCyfv_k2_g (accessed in: 10.07.2019), (In Turkish).

URL-,(2019).<https://www.iett.istanbul/tr/main/news/iett-duraklarinda-tarih-dilegeliyor/1398> (accessed in: 10.07.2019), (In Turkish).

URL-,(2019).<https://www.iett.istanbul/tr/main/news/iett-duraklarinda-tarih-dilegeliyor/1398> (accessed in: 10.07.2019), (In Turkish).

URL-,(2019). Konya/Beyşehir Eşrefoğlu Cami Dış mekân bilgilendirme tabelası <http://www.lokumpilavi.com/2013/08/beysehir.html> (accessed in: 19.10.2018), (In Turkish).

URL-,(2018).https://www.tavsiyeeidiyorum.com/makale_7925.htm/ (accessed in: 06.10.2018), (In Turkish).

6. EXTENDED ABSTRACT

Nowadays, the rapid proliferation of knowledge brings with it enough problems. These; problems such as perception, retention, visual pollution and urban identity. These problems led to the need to design information. The designs made for this information are defined as informative designs. Continuous and rapid development of technology will affect every area and will lead to changes in the field of information design as well. Based on this idea, a new, modern information design has been created to eliminate the problems of identity, perception, understanding and visual pollution in the information designs discussed in the research. In addition, the QR code system, which will be a new application in the information design of historical cultural assets, was used. In addition, a mobile web site has been designed in the QR code encryption used as an element on the information design. In this way, users are expected to understand the historical mosque in the web site with visual and written information much better.

The study area of the research is composed of Eşrefoğlu Mosque which has an important place in terms of its historical and cultural features. The research has a qualitative aspect based on the interpretive approach. It is also a systematic study for experimental development and finding solutions. In order to complete the theoretical dimension of the research, national and international sources were searched. within the country and abroad examined whether similar studies in this study were found to be used in different ways in the world and Turkey. These visuals are interpreted in the content.